

Kỹ thuật trồng cây mắc mật

Cây Mắc mật còn gọi cây Châm châu, Nhâm hôi, Hồng bì đại, là cây có mùi hương thơm dễ chịu của lá do có chứa tinh dầu, hương vị của lá là gia vị không thể thiếu được trong chế biến các món ăn heo quay, vịt quay, thịt kho Tàu, chân giò hầm... nổi tiếng ở Lạng Sơn; quả tươi làm hương vị độc đáo của món măng ớt.

Những năm gần đây, các sản phẩm của cây Mắc mật như lá, quả, vỏ, thân, rễ cây được sử dụng nhiều trong chế biến hương vị cao cấp trong kỹ nghệ thực phẩm, dược liệu trong trị liệu các bệnh đường tiêu hóa và hô hấp. Giá trị của cây Mắc mật đem lại hiệu quả cao nên nhiều nơi nông dân đã trồng và mở rộng diện tích, Lạng Sơn là tỉnh trồng nhiều nhất khoảng 350 ha, rải rác ở Lâm Đồng một số nông dân của các huyện như Lâm Hà, Đức Trọng đã trồng và cho thu hoạch lá, quả.... Giá quả hiện nay ở Lạng Sơn 14.000-15.000đ/kg tại vườn. Trung tâm Khuyến nông Lâm Đồng giới thiệu kỹ thuật trồng cây Mắc mật:

1. Đặc điểm sinh học

Cây Mắc mật thuộc họ Cam (Rutaceae) tên khoa học là *Clausena indica*, phân bố tự nhiên ở rừng tự nhiên Quảng Tây - Trung Quốc, Ấn Độ, Lào, Campuchia, Thái lan, Malaysia, Indonexia, Philippin và Việt Nam. Ở nước ta cây mọc phổ biến từ Bắc vào Nam, tập trung phân bố ở Cao Bằng, Lạng Sơn, Quảng Ninh, Thanh Hóa, Hòa Bình... Cây sinh trưởng và phát triển tốt ở độ cao 200-600m, nhiệt độ thích hợp 20-25°C, lượng mưa bình quân 1.000-1.900mm/năm. Cây Mắc mật là cây ưa sáng, chịu hạn tốt, lúc nhỏ cần che bóng nhẹ. Cây gỗ nhỏ cao trung bình 5-8m, ra 2 đợt lộc trong năm là lộc xuân và lộc hè thu. Lá kép lông chim, mọc so le, mặt trên bóng, mặt dưới đầy lông. Chùy hoa ở ngọn, nụ tròn, hoa màu hồng nhạt. Quả mọng hình trứng đường kính 9-13mm, khi chín vỏ quả màu vàng nhạt, nhẵn bóng, trong. Mắc mật ra hoa từ tháng 3-4, mùa quả chín tháng 6-8. Cây trồng từ hạt 4-5 năm sau có quả; cây trồng từ cây ghép 2-3 năm cho quả, cây có tuổi thọ khoảng 40 năm. Cây trưởng thành bình quân cây cho năng suất 40-50kg/cây.

2. Kỹ thuật trồng

Giống từ hạt: Hạt sau khi thu hoạch chọn những hạt giống khỏe, không sâu bệnh, phơi nhẹ hạt giống dưới bóng râm 2-3 ngày, ngâm hạt trong nước ấm (2 sôi 3 lạnh) trong vòng 6 giờ, tiến hành gieo vào bầu đất nylon 15x30cm có dinh dưỡng (80% đất thịt nhẹ, 10% phân chuồng hoai, 10% phân vi sinh), bầu được đặt nơi vườn ươm có che bóng hoặc nơi râm mát. Hàng ngày tưới đẫm nước lúc sáng hoặc chiều. Khi cây con từ 3-4 cặp lá có thể bón thúc phân chuồng hoai với phân lân rắc trên mặt bầu. Sau 12 tháng có thể đem trồng.

Giống cây ghép: Sau khi chăm sóc cây từ hạt trong vườn ươm 16-18 tháng, gốc cây ghép có đường kính 1-1,5cm có thể tiến hành ghép; gốc ghép được cắt ngọn cách mặt đất 20-30cm. Dùng dao chẻ đôi từ vị trí cắt ngọn sâu vào gỗ

khoảng 1cm. Cành ghép là cành chọn từ cây mẹ sai quả, là cành bánh tẻ thường có đường kính 1-1,5cm sức sinh trưởng tốt, cành ghép dài 10cm có 4-5 chồi ngủ, đầu phía gốc cành được vạt hai bên thành hình nêm cắm vào gốc ghép, dùng dây nylon quấn chặt, sau khi ghép từ 15-20 ngày không được tưới nước quá ẩm. Sau khoảng 6-8 tháng có thể đem ra trồng ngoài vườn.

Đất trồng: Đất trồng có tầng đất dày từ 50cm trở lên, có thể là đất đỏ bazan, đất thịt pha cát, đất thoát nước tốt, đất nương rẫy, đất đồi thấp, phù sa ven suối và phù hợp với mọi địa hình.

Mật độ trồng: 400-500 cây/ha, khoảng cách 4,5x5m hoặc 5x5m; có thể trồng xen vào các vườn cà phê, chè để làm cây che bóng (với mật độ thấp hơn).

Hố trồng: Quy cách hố 50x50x50 cm. Mỗi hố bón lót 5-7kg phân chuồng hoai với phân lân đã trộn theo tỷ lệ 1/10. Hố được bón phân và lấp hố trước khi trồng 3-4 tuần.

Kỹ thuật trồng: Dùng cuốc đào lỗ nhỏ giữa hố với chiều sâu hơn chiều cao của bầu cây trồng 2-3cm. Dùng dao rạch bầu nylon từ trên xuống, cắt bỏ rễ cong queo dưới đáy bầu, đặt cây nhẹ xuống hố cuốc, lấp đất và ấn nhẹ xung quanh gốc cây. Cắm cọc cố định và buộc cây vào cọc chống gió lay gốc. Trồng vào mùa mưa tránh gốc cây bị ngâm nước.

Tưới nước: Mặc mật là cây chịu hạn tuy nhiên mùa khô cũng cần tưới nước thường xuyên để cây sinh trưởng và phát triển tốt.

Bón phân: Sau khi trồng 1-2 tháng cây đã bén rễ cần bón phân đạm (pha loãng 1-2%) 1-2 lần, cách nhau 1 tháng để cây mau phục hồi. Thời gian 1-2 năm đầu, hàng năm bón cho mỗi cây 0,2-0,4kg phân NPK 16-16-8, một năm bón 2 lần, những năm sau đó tăng thêm 0,1kg/cây. Khi cây ra hoa, có quả bón 1-2kg NPK/cây, bón cách gốc 1-1,5m, bón bổ sung 0,2-0,3 kg vôi/ cây.

Tạo tán: Hai năm đầu cắt ngọn cây 1-2 lần cho cành khung khỏe, bộ tán gọn. Cắt bỏ cành nhỏ, cành vượt trong tán cây.

Làm cỏ: Thường xuyên làm sạch cỏ từ gốc đến khoảng hơn 1m xung quanh cây để tránh cạnh tranh dinh dưỡng. Một năm làm cỏ hai lần.

Phòng trừ sâu bệnh: Cây Mắc mật ít bị sâu bệnh, tuy nhiên cần thường xuyên kiểm tra theo dõi để phòng trừ kịp thời sâu bệnh có thể phá hại.

Thu hoạch, bảo quản và chế biến: Khi quả chín đều cần thu hoạch từng cây một, có thể buộc thành bó nhỏ đem bán; quả tách vỏ đem hạt phơi khô, xay thành bột, dùng làm gia vị như hạt tiêu để kho thịt cá, bảo quản trong túi nylon để nơi khô ráo, thoáng mát; quả tươi rửa sạch cho vào lọ ngâm với muối, ớt, măng chua để làm gia vị làm cách này quả luôn tươi, khi ăn luôn có mùi thơm.

Bồng Sơn – TTKN Lâm Đồng

<http://khuyennong.lamdong.gov.vn/ky-thuat-trong-trot/ki-thuat-trong-cay-an-qua/235-k-thu-t-tr-ng-cay-m-c-m-t>